

DOI: <https://doi.org/10.53486/sstc2024.v1.41>

CZU: 336.717:005.591.6(478)

PERSPECTIVES OF FINTECH DEVELOPMENT ON THE BANKING SERVICE MARKET IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

PERSPECTIVE DE DEZVOLTARE A FINTECH-ULUI PE PIAȚA SERVICIULUI BANCAR ÎN REPUBLICA MOLDOVA

REPETUH Elena, studentă, specialitatea: MKL

FĂRÎMĂ Adelina, studentă, specialitatea: MKL

Academia de Studii Economice din Moldova

Republica Moldova, str. Mitropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni 61

Telefon: 069215437/076020693

lenarepetuh@gmail.com

adelina100203@gmail.com

Abstract: Over the past decade, fintech has led to greater access to financial services for all consumers. Meanwhile, innovative new technologies are transforming services and markets in areas as diverse as financial markets trading. Technologies have changed the way people think and behave. Technologies have spawned the emergence of a multitude of new businesses to meet customer demand and this indicates that digital technologies are a strategic priority. Indeed, banks are fast becoming digitalised and there is fierce competition to provide the highest quality service to the highest number of customers. The rise of digital tools is causing significant economic shifts in how financial services are created, potentially leading to a major restructuring of the financial sector. The development of fintech is essential for the banking system, providing greater accessibility to financial services, streamlining operations, stimulating innovation, promoting financial inclusion and improving transaction security. Its multiple benefits can transform the banking sector, bringing significant advantages to both customers and banks.

Key Words: economic, banks, fintech, costumer, services, banking service

JEL CLASSIFICATION: M31, G21, O31

INTRODUCERE

Lumea afacerilor de astăzi este dominată de globalizare, iar companiile, activitățile economice din toate domeniile recunosc rolul crucial al tehnologiei în obținerea unui avantaj competitiv pe piață. De la bun început, tehnologia a transformat radical atât experiența și comportamentul clienților, cât și strategiile operaționale ale firmelor. Dintre toate ramurile competitive ale industriei, sectorul financiar și bancar se confruntă cu o transformare semnificativă provocată de inovațiile disruptive din domeniul FinTech. FinTech reprezintă o abreviere pentru "tehnologie financiară" și cuprinde inovații bazate pe tehnologia informației și programe software sofisticate care vizează creșterea eficienței sistemului financiar. Popularitatea tot mai mare a comerțului online și creșterea gradului de penetrare a smartphone-urilor obligă sectorul financiar și bancar să răspundă provocărilor și cerințelor implementării soluțiilor FinTech, cum ar fi portofelele digitale, împrumuturile online și banii digitali. Prezentul articol urmărește ca scop identificarea stadiului actual de dezvoltare a pieței Fintech din Moldova și a specificului pieței Fintech în cadrul serviciilor bancare, dar și stabilirea Fintech-ului ca element de creștere economică și identificarea anumitor pericole privind FinTech-ul.

Pentru această lucrare, metodele de cercetare sunt analiza, compararea, interpretarea de date, documentarea și analiza bibliografică, atât din surse naționale, cât și internaționale, care au permis atingerea obiectivelor propuse.

CONȚINUTUL DE BAZĂ

Industria Fintech din Moldova se află la o etapă crucială de dezvoltare. Tehnologiile digitale transformă rapid modul în care sunt prestate serviciile financiare, iar Moldova are un potențial semnificativ de a beneficia de această transformare. Cadrul 6D Exponențial poate fi un instrument valoros pentru a înțelege și a naviga prin această transformare. Acest model conceptual descrie șase etape distincte prin care trec tehnologiile disruptive pe parcursul ciclului lor de viață. Fiecare etapă este caracterizată de o serie de factori specifici care influențează creșterea și impactul tehnologiei. Analizând industria Fintech din Moldova prin prisma cadrului 6D Exponențial, putem identifica oportunitățile și provocările specifice cu care se confruntă această piață. De asemenea, putem dezvolta strategii eficiente pentru a stimula creșterea și inovația în sectorul Fintech din Moldova. Pe măsură ce industria fintech continuă să evolueze, este important să se monitorizeze tendințele din cele șase dimensiuni ale modelului pentru a înțelege mai bine impactul pe care îl va avea asupra sectorului financiar:

- **Digitizarea** ceea ce presupune utilizarea plăților mobile pentru a facilita transferurile de bani, dezvoltarea de soluții de creditare online pentru a facilita accesul la finanțare, utilizarea inteligenței artificiale pentru a îmbunătăți detectarea fraudei și a gestiona riscurile, oferirea de consultanță financiară personalizată prin intermediul platformelor online. Utilizarea plăților mobile, soluțiilor de creditare online, inteligenței artificiale și a consultanței financiare personalizate prin intermediul platformelor online sunt doar câteva exemple ale modului în care digitalizarea transformă industria fintech. Această tendință este evidentă și în creșterea semnificativă a plăților digitale în ultimii ani. Figura 1 ilustrează această creștere, prezentând mărimea plăților digitale pe ani. Se observă o creștere constantă a valorii tranzacțiilor digitale, indicând o adopție tot mai mare a acestor metode de plată de către consumatori și companii:

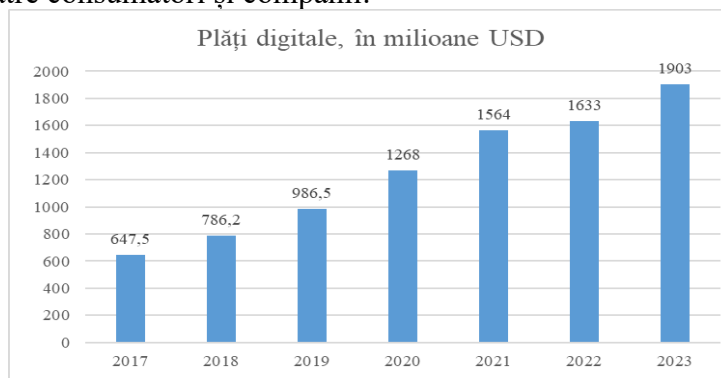

Figura 1. Valoarea plăților digitale în Republica Moldova, în milioane USD

Sursa: statista.com, accesat 20.03.2024

- **Decepția**, majoritatea oamenilor nu sunt familiarizați cu potențialul Fintech și au o atitudine sceptică cu privire la beneficiile și fezabilitatea soluțiilor Fintech;
- **Disrupția**, determinată de apariția mai multor afaceri bazate pe tehnologii inovatoare, care oferă servicii bancare mai avantajoase, astfel creându-se noi piețe și perturbând afacerile tradiționale;
- **Demonetizarea**, tehnologia Fintech este accesibilă pentru toate segmentele de consumatori;
- **Dematerializarea**, care permite clienților să acceseze servicii bancare de oriunde, în orice moment, prin intermediul dispozitivelor mobile, astfel apar mai multe canale de distribuție precum - wearables (plăți mobile, ceasuri smart) și *internet of things* (smart home);
- **Democratizarea** prin care are loc o incluziune financiară a tuturor segmentelor de populație, fiind în trend servicii personalizate;

Cadrul 6D Exponențial oferă o perspectivă valoroasă asupra dezvoltării pieței Fintech din Moldova. Analizând piața prin prisma celor 6D putem identifica următoarele aspecte legate de situația în sectorul bancar: crește accesul la servicii bancare prin intermediul Fintech, sunt dezvoltate noi produse și servicii bancare inovatoare, are loc o incluziune financiară pentru o gamă largă a

populației, crește concurența și se îmbunătățesc experiențele bancare pentru clienți. Însă, în acest context, apare necesitatea de a investi în securitatea cibernetică și protecția datelor, care este o provocare pentru sectorul bancar din Republica Moldova, generat de nivelul scăzut de educație financiară a populației. Astfel, ar trebui să se investească în infrastructura digitală, să se dezvolte programe de educație și conștientizare a Fintech, care ar crea un mediu favorabil pentru dezvoltarea pieței Fintech și genera numeroase beneficii și avantaje oferite de această tehnologie. De asemenea, subliniem faptul că piața Fintech din Moldova se află într-o etapă crucială de dezvoltare, iar profitând de oportunitățile existente și depășind provocările, Moldova poate construi un sector Fintech puternic și incluziv, care să contribuie la o economie mai digitală și mai rezistentă.

Tot mai mulți consumatori preferă să achite fără cash, în special după pandemie, au apărut o multitudine de schimbări pe piața bancară națională și internațională. Stabilim astfel:

- Plăți contactless, posibilitate de a plăti fără contact fizic, comod și sigur cu un card bancar, smartphone, ceas, brățară, etc.;
- Visa Tap to Phone, plată fără contact oferit de Visa în parteneriat cu maib și Victoriabank, iar la necesitate, bonul este trimis pe email;
- P2P, transmiterea de bani persoanei dorite din lista de contacte printr-un click;
- Buy now-pay later, în loc de o plată unică, mare, se fac mai multe plăți mici fără comision și altele.

Piața Fintech are nevoie de un cadru de reglementare. În Republica Moldova, această funcție îi revine Departamentului Fintech din cadrul Băncii Naționale, care în calitate de autoritate de reglementare vine cu anumite soluții, importante fiind și acțiunile subiecților pieței. Banca Națională a Moldovei a inclus Fintech în lista priorităților planului său de dezvoltare pentru trei ani [5]. Mai nou, la sfârșitul lunii februarie-începutul lunii martie a apărut MIA Plăți Instant. Acestea permit oricărui om să facă transferuri și plăți în lei în țară mai simplu și mai ieftin, doar folosind numărul de telefon. Fiecare bancă dispune de posibilitatea transmiterii banilor prin numărul de telefon. În același timp, și Consiliul Europei a acceptat această aplicație ca plățile în euro să fie disponibile pentru consumatorii și întreprinderile din UE și din țările SEE. În 2024, Banca Națională mai planifică să lanseze și inovația fintech "*open banking*", care va permite unificarea datelor din conturile clienților și datele dintre instituțiile financiare, ca să fie folosite de către consumatori, instituții bancare și furnizori terți de servicii. Acesta este considerat un proiect foarte important, deoarece va permite obținerea datelor de la diferite bănci sau organizații nebancare, direcție care a început să fie implementată în țările UE deja de 2-3 ani.

Conform statista.com, *open banking* a revoluționat industria financiară în ultimii ani, permițând schimbul securizat de date financiare ale clienților între bănci, instituții financiare nebancare și furnizori de servicii financiare terți. Valoarea tranzacțiilor de *open banking* la nivel mondial a ajuns la 57 de miliarde de dolari americani în 2023 și se preconizează că va crește puternic în următorii ani. Conform surselor "procesul de punere în aplicare a sistemului bancar deschis ridică multe întrebări juridice, legate de diferite ramuri de drept, însă din prima etapă a dezvoltării sale, sistemul bancar deschis, pe lângă beneficiile așteptate, a scos la iveală probleme critice, care necesită atenția cadrelor universitare și a altor experți din diferite domenii ale dreptului. În acest context, este posibil să se întâlnească aspecte care țin de dreptul privat (mai exact, se va pune accentul pe protecția consumatorilor, confidențialitatea datelor cu caracter personal și protejarea concurenței)." [4] În Republica Moldova, pentru protejarea datelor cu caracter personal există următoarele acte și politici legislative legate de guvernanta digitală [6]:

- Proiectul de lege privind Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal (nr. 422, 2018) și Proiectul de lege (nr. 421/2018) care abordează alinierea legislației privind protecția datelor cu caracter personal în Republica Moldova la GDPR118;
- Legea pentru modificarea Legii comunicațiilor electronice din 2007 nr. 241-XVI (nr. 135, 2017);
- Legea privind enunțarea anumitor declarații la Convenția pentru protecția persoanelor cu privire la prelucrarea automată a datelor cu caracter personal de către Republica Moldova (nr. 271, 2013);

- Legea pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare a protecției datelor cu caracter personal (2013-2018) și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia (nr. 229, 2013);
- Legea privind protecția datelor cu caracter personal (nr. 133, 2011)¹²² • Legea pentru modificarea și completarea lacunelor din actele legislative (nr. 208, 2011); (Legea nr. 222/619, intrat în vigoare în 2012);
- Legea cu privire la Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal (nr. 182-XVI, 2008).

Dacă e să privim din perspectiva laturii negative specificăm că "directorii Fintech, băncile și factorii de decizie politică pot colecta date ale clienților în mod etic. Aceste date pot fi folosite pentru a influența deciziile privind acordarea creditelor, dezvoltarea produselor și recomandările personalizate, prin utilizarea aplicației mobile și a istoricului tranzacțiilor. Ar trebui să existe sancțiuni severe pentru companiile Fintech care vând datele clienților, trimit mesaje nesolicitate sau obțin acces nejustificat la lista de contacte a clienților. Fintech poate oferi cursuri pentru educarea consumatorilor cu privire la gestionarea finanțelor personale"[1]. De asemenea, "având în vedere că multe dintre soluțiile Fintech sunt noi pentru sectorul bancar, precum *blockchain*, *crowdfunding* și *criptomonedele*, băncile centrale din întreaga lume încearcă să țină pasul cu aceste inovații prin furnizarea de reglementări adecvate. Riscul apare în cazul în care aceste reglementări întârzie sau nu există deloc [2]".

În Republica Moldova, Fintech este încă la un stadiu incipient de dezvoltare, cu un număr relativ mic de companii Fintech active, iar majoritatea companiilor Fintech din Moldova se concentrează pe *soluții de plată mobilă*, cum ar fi portofele mobile și transferuri de bani. Principalele provocări pentru Moldova includ adaptarea cadrului regulatoriu, dezvoltarea infrastructurii digitale, creșterea gradului de educație financiară, dezvoltarea capitalului uman și asigurarea securității cibernetice. Abordarea cu succes a acestor provocări va permite Moldovei să beneficieze deplin de potențialul fintech. Cu siguranță, există perspective semnificative pentru creșterea Fintech în Moldova cum ar fi:

- Crearea unui cadru legislativ privind plăți digitale și identitate digitală;
- Simplificarea procedurilor de licențiere pentru companiile fintech, pentru creșterea numărului de afaceri;
- Promovarea utilizării plăților digitale prin intermediul programelor guvernamentale, pentru reducerea costurilor administrative, a riscului de corupție și evaziune fiscală și transparența tranzacțiilor;
- Introducerea educației financiare ca disciplină în școli;
- Implementarea de standarde de securitate cibernetică pentru companiile fintech;
- Cooperarea cu autoritățile de reglementare din domeniul securității cibernetice.

Moldova prezintă oportunități semnificative pentru creșterea pieței Fintech. Dezvoltarea unui cadru legislativ favorabil plăților digitale și identității digitale, alături de simplificarea licențierii companiilor Fintech, va stimula atât mediul de afaceri cât și încrederea utilizatorilor. Promovarea plăților digitale prin programe guvernamentale va aduce beneficii economice precum reducerea costurilor și creșterea transparenței. Educația financiară va familiariza populația cu Fintech, iar implementarea standardelor de securitate cibernetică va consolida încrederea în sistem. Colaborarea public-privată activă va duce la creșterea incluziunii financiare, inovației și competitivității Moldovei, transformând țara într-un centru Fintech în ascensiune.

CONCLUZII/RECOMANDĂRI

Sectorul bancar la nivel global se află în mijlocul unei furtuni de inovație din cauza tehnologiei digitale și a creșterii Fintech în ultimii ani. Această transformare este alimentată de forțe precum globalizarea piețelor financiare, progresele tehnologice rapide și nevoia băncilor de a găsi noi modalități de a opera pentru a-și menține clienții satisfăcuți în fața concurenței tot mai acerbe. Explozia Fintech obligă băncile să își regândească modul de funcționare pentru a obține un avantaj

competitiv de durată. Totodată, în sectorul bancar al Republicii Moldova trebuie să se ia măsuri pentru a combate orice fraudă și pentru a păstra datele în siguranță.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. Sampat, B., Mogaji, E. and Nguyen, N.P. (2024), "The dark side of FinTech in financial services: a qualitative enquiry into FinTech developers' perspective", *International Journal of Bank Marketing*, Vol. 42 No. 1, pp. 38-65. <https://doi.org/10.1108/IJBM-07-2022-0328>
2. Albastaki, Y.A, Razzaque, A, Sarea, A.M, (2020), „Innovative Strategies for Implementing FinTech in Banking”, pag 100-109. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/344646568_FinTech_in_Banks_Opportunities_and_Challenges
3. Dimandis, P, „The Future is Faster than you Think”, pag.16. Disponibil: https://www.idfa.org/wordpress/wp-content/uploads/2021/01/Diamandis_Peter.pdf
4. Palmieri. A., „ The open banking movement and the access to accounts rule: Challenges for competition and data protection law” 2020
5. <https://infomarket.md/ro/marketpuls/323468>
6. USAID, „ *EVALUAREA ECOSISTEMULUI DIGITAL LA NIVEL DE ȚARĂ*” 2022. Disponibil: <https://www.usaid.gov/sites/default/files/2023-01/Moldova%20DECA%20%28Romanian%29.pdf>

Coordonator științific: REMEȘOVSCI Natalia, dr.conf.univ.
Academia de Studii Economice din Moldova
Republica Moldova, str. Mitropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni 61
Telefon: +37362006272
Email: remesovschi.natalia@ase.md